

Liitteet

Liite A. Kehyssääntö

Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa kehyssääntöä ja siihen perustuvaa vaalikauden ensimmäiseen julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää valtiontalouden kehyspäättöstä. Hallitusohjelman kirjauksia ja muita toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin kuin se on kehyksen puitteissa mahdollista.

Vaalikauden kehyksestä varataan vuosittain 400 milj. euroa lisätalousarvioita varten. Vuonna 2027 hallitus voi käyttää lisätalousarviovarauksesta korkeintaan 100 milj. euroa. Lisäksi kehyksestä varataan jakamattomaksi varaukseksi 120 milj. euroa v. 2024, 150 milj. euroa v. 2025, 180 milj. euroa v. 2026 ja 250 milj. euroa v. 2027. Jakamaton varaus ja lisätalousarviovaraus on mitoitettu kattamaan kaikki ennakoimattomat menotarpeet (päätosperäisyyttä vaativat ja ns. automaattiset muutokset). Hallitus sitoutuu siihen, että varauksia jätetään käyttämättä ja kehystasoa lasketaan vastaavasti, jos menopaineet eivät välttämättä edellytä varausten täysimääräistä käyttöä.

Menokehyksen tarkoitus on rajoittaa veronmaksajan maksettavaksi koituvien menojen kokonaismäärää. Kun talousarviossa tehdään tämän näkökulman kannalta neutraaleja muutoksia, vaalikauden kehykseen voidaan tehdä niitä vastaavat tarkistukset.

Hallitus ei käytä veronhuojennuksia tai verotukia kehyksen kiertämiseen. Hallitus ei myöskään käytä osakeluovutuksia, saatavien luovutuksia, rahastoja tai muita keinoja kehyksen kiertämiseen menokehyksen tarkoituksen vastaisesti. Tämän systemaattinen arviointi sisällytetään osaksi hallituksen päätöksentekoa.

Kehystarkistuksin varmistetaan tarvittaessa, että kehys ei rajoita menojen uudelleenbudjetoiteja, menokokonaisuuksien ajoituksen muutoksia (ml. EU-rahastojen menojen ja EU-jäsenmaksun ajoituksellisia muutoksia) eikä perusteettomasti liian suurina saaduiksi osoittautuneiden tulojen palautuksia tai korvauksia. Kehystarkistuksin varmistetaan myös tarvittaessa, että kehys kohtelee samalla tavalla yhtä suurien verotukien ja menojen keskinäisiä vaihdoksia. Samoin kehystarkistuksin varmistetaan, että kehys ei rajoita valtion T&K-rahoituksen uudelleenkohdentamista eri kohteiden välillä (muutokset valtuus- ja määrärahabudjetointien välillä) silloin, kun se tapahtuu T&K-rahoituslain mukaisen kokonaisuuden sisällä.

Vaalikauden kehykseen tehdään vuosittain hintatason muutoksen edellyttämät tarkistukset. Hintatason tarkistusta yksinkertaistetaan muiden kuin lakisääteisen tai sopimusperusteisen hintatarkistusten piirissä olevien kehysmenojen osalta. Kyseisten menojen hintakorjaus tehdään jatkossa kerran vuodessa kuluttajahintaindeksin ennusteen mukaisesti. Kehyksen hintataso- ja rakennetarkistusten lisäksi vaalikauden kehyksen kokonaistasoon ei tehdä muita korottavia tarkistuksia.

Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 200 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyksen estämättä.

Kehyksen ulkopuolelle kuuluvat:

- Työttömyysturvamenot (ml. kuntien valtionosuuksiin kohdennettavat ao. menojen muutokset), toimeentulotukimenot, palkkaturva ja asumistuki. Mainitut menot luetaan kui- -tenkin kehykseen niiden perusteisiin tehtyjen muutosten ja muiden niiden tasoon vaikuttavien harkinnanvaraisten päätösten menovaikutusten osalta. Mikäli harkinnanvaraisen päätöksen tarkoituksena on vahvistaa julkista taloutta, ei kehystasoa kuitenkaan koroteta.
- Valtionvelan korkomenot.
- Valtion päättämien veroperustemuutosten (ml. sosiaalivakuutusmaksujen) mahdolliset kompensatiot muille veronsaajille.
- Teknisesti välitettyjä suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia määrältään vastaavat menot.
- Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon.
- Arvonlisäveromenoihin osoitetut määrärahat.
- Finanssisijoitukset. Finanssisijoitus luetaan kuitenkin kehykseen kuuluvaksi menoksi, mikäli päätöksentekohetkellä sen katsotaan olevan lopullista menoa.

Ukrainalaisten auttamiseen ja tukemiseen Suomessa on varauduttu kehyksessä. Tämän lisäksi Venäjän hyökkäyssodan johdosta Ukrainan tukemiseksi tarkoitettu uusi ja tilapäinen puolustusmateriaali-, siviilimateriaali- ja humanitaarinen apu katetaan kehyksen ulkopuolisena. Edellä mainitut kahdenvälisiin tai monenkeskisiin sopimuksiin perustuvat menot otetaan huomioon kehystason rakennekorjauksena, eli vaalikauden kehystä nostetaan menoja vastaavasti.

Hävittäjähankinnat on huomioitu kehyksessä. Hankintasopimuksen mukaiset indeksi- ja valuuttakurssimenot huomioidaan osana kehyksen hintakorjausta.

Uudelleenkehennukset ja ajoitusmuutokset kokonaisuuden sisällä ovat mahdollisia. Jos hävittäjähankinnoista aiheutuu kehyskaudella vähemmän menoja kuin mihin kehyksessä on varauduttu, erotusta ei käytetä muiden menojen lisäämiseen.

Kehyksen piiriin liitetään Valtion asuntorahaston ja Maatilatalouden kehittämisrahaston talous siltä osin, kuin talousarvion perusteluissa otetaan kantaa niiden menojen määriin. Tältä osin siirrot talousarviosta näihin rahastoihin jäävät vastaavasti kehyksen ulkopuolelle.

Hallituksen tavoitteena on hyvinvointialueiden ja kuntien kustannusten nousun hillintä ja budjettirajoitteen pitävyyden varmistaminen. Tämän varmistamiseksi hallitus tarkastelee hyvinvointialueiden ja kuntien toimintaa, tehtäviä ja velvoitteita sekä pidättäytyy uusien merkittävien tehtävien antamisesta hyvinvointialueille tai kunnille.

Tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet huomioidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja/tai vastaavaa määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä tai velvoitteita.

Kehyssääntöön sisältyy poikkeusmekanismi, jonka tarkoituksena on osaltaan turvata talouspolitiikan kykyä reagoida erittäin poikkeuksellisiin ja merkittäviin hallituksen vaikutuspiirin ulkopuolelta tuleviin kriisitilanteisiin tilanteen edellyttämällä tavalla ja rajata talouspoliittinen liikkumavara ainoastaan kriisin kannalta välttämättömiin määrärahalisäyksiin vaarantamatta talouspolitiikan uskottavuutta.

Poikkeusmekanismin käytön voi laukaista vain sellainen epätavallinen tapahtuma, jonka syntyy Suomi itse ei voi vaikuttaa, ja jolla on merkittävää vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan (esim. pandemia tai sotaan tai laajamittaiseen terrorismiin liittyvä varautumisen tilanne). Mekanismin laukaisevat tekijät voivat liittyä esimerkiksi poikkeusolojen julistamiseen ja valmiuslain käyttöönottoon.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päättää poikkeusmekanismin käyttöönoton kriteerien täyttymisestä, käyttöönotettavan kehyspoikkeaman sisällöstä ja poikkeusmekanismin käyttöä koskevasta suosituksesta valtioneuvostolle valtiovarainministeriön esittelystä. Valtiovarainministeriö kuulee valmistelussa Suomen Pankkia sekä kriisin luonne huomioon ottaen muita keskeiseksi katsomiaan asiantuntijatahoja.

Kehyspoikkeaman sisällön määrittelyssä kiinnitetään huomiota muun muassa:

- 1) poikkeuksen voimassaolon ajanjaksoon, 2) rahoitettavien toimien määrittelyyn kriisin luonne ja tarkoituksenmukaisuus huomioon ottaen, 3) euromääräiseen mittaluokkaan, 4) kehyksen puitteissa tehtäviin uudelleenkehennuksiin ja muihin sellaisiin rahoitusmahdollisuuksiin, jotka eivät lisää julkista velkaa, 5) rahoitettavien toimien kertaluonteisuuteen ja korjaaviin toimiin kriisin päätyttyä sekä 6) tilanteen jatkoseurannan askelmerkkeihin.

Liite B. Taulukot taloudellisista päätöksistä

Yhteenveto

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

[illegible]

Koulutus ja osaaminen – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	Julkinen talous yhteensä						Valtio					Kunnat					Hyvinvointialueet					Sotu-rahastot				
				2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Perusopetus	29.10.20 29.10.30 28.90.30	Perusopetuksen vahvistaminen	HE 2024, voimaan 2025 aikana	-50	-100	-150	-200	-200	-200	-50	-100	-150	-200	-200															
Ammatillinen koulutus	29.20.30.	Ammatillinen koulutus: oppimisen tuen järjestelmä (erityisopetus, tukiopetus, lähiopetus)	2024	-5	-10	-10	-10	-10	-10	-5	-10	-10	-10	-10															
Lukiokoulutus	29.20.35	Lukiokoulutus: rahoitusmallin uudistaminen, oppimisen tuen vahvistaminen (mm. tukiopetus)	HE 2024, voimaan 1.1.2025	-5	-10	-10	-10	-10	-10	-5	-10	-10	-10	-10															
Kansanopistot	29.10.31	Opistovuosi-koulutus	2024	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3															
Opetus- ja kulttuuri-ministeriön valtion-avustukset	Useita	Alennetaan valtionavustusten tasoa asteittain. Vuoden 2027 säästön tasoa arvioidaan enintään 75 milj. euron osalta budjettiriihessä v. 2026.	2024	10	25	50	125	125	125	10	25	50	125	125															
Korkeakoulujen tulojen kasvattaminen	29.40.50 29.40.55	Nostetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen koulutustarjonnan säädeltyjä enimmäismaksuja ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtion-rahoitusta.	2024	2	5	7	10	15	15	2	5	7	10	15															
Korkeakoulujen tulojen kasvattaminen	29.40.50 29.40.55	Nostetaan EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksuja (nettomaksut) ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtionrahoitusta.	HE 2023 Voimaan 1.8.2024	5	10	15	20	20	20	5	10	15	20	20															
Valtionrahoitus ammattikorkea-koulujen toimintaan	29.40.55	Vähennetään rahoitusta, koska harjoittelukorvaus on siirtynyt v. 2023 alkaen maksettavaksi sosiaali- ja terveystieteiden pääluokasta.	2024	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12															
Aikuis-koulutustuki	33.20.55	Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen	HE 2023 Voimaan 1.8.2024	45	120	175	175	175	175	4	4	4	4	4											41	116	171	171	171
Vapaa sivistystyö	29.10.31 29.90.52	Alennetaan valtion rahoitusta ja tätä vastaavasti korotetaan vapaan sivistystyön opiskelijamaksuja. Valtion rahoitusta vähennetään seuraavasti: kansalaisopistot 12,5 m€, opintokeskukset 7 m€, kesäyliopistot 2 m€, kansanopistot 2 m€ ja liikunnan koulutuskeskukset 1,5 m€.	2024	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25															
Yhteensä				36	74	111	144	149	149	-5	-42	-60	-27	-22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41	116	171	171	171	

Sosiaali- ja terveyspalvelut – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	Julkinen talous yhteensä					pav*	Valtio					Kunnat					Hyvinvointialueet					Sotu-rahastot				
				2024	2025	2026	2027	2028		2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Hallituskaudella päätettävät rahoitusmallin muutokset	28.89.31	Hallituskauden aikana päätettävät rahoitusmallin muutokset.	HE 2025	0	0	0	65	225	535	0	0	0	65	225															
Hyvinvointi-alueiden toiminnan kehittäminen ja toimintatapojen muutokset		Vahvistetaan hyvinvointialuetaloutta toimintoja tehostamalla, muuttamalla toimintatapoja sekä lisäämällä yhteistyöalueittaista koordinaatiota. Toimenpiteitä ovat mm. palvelurakenteen kehittäminen ja yhteisöllisen asumisen lisääminen, hoidon jatkuvuuden parantaminen, kotisairaala-mallin vahvistaminen, digitaalisten ja etäpalvelukanavien käyttöönotto ja alueellinen laajentaminen, investointien tehostaminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, kansallisella ohjauksella tehtävien kokoamien suurempiin kokonaisuuksiin, tilojen käytön ja palveluverkon järjeistäminen, kilpailun lisääminen hankinnoissa (mm. suora hankintojen osuuden vähentäminen), lääke- ja tarvikkehankintojen kansallinen keskittäminen sekä hallinnollisten tehtävien tehostaminen sekä siirtyneiden virkojen uudelleenarviointi. Näiden toimien osalta alueiden rahoitusta ei leikata etukäteen, vaan realisoituvat säästöt kohdentuvat momentille 28.89.31 jälkikäteistarkistuksen perusteella.	2024	0	236	581	874	1 120	1 195											0	236	581	874	1 120					
Yhteensä				135	413	826	1 303	1 673	2 061	135	177	245	429	553	0	0	0	0	0	0	236	581	874	1 120	0	0	0	0	0

Sosiaaliturva ja -etuudet – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	Julkinen talous yhteensä						Valtio					Kunnat					Hyvinvointialueet					Sotu-rahastot				
				2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Perhepaketti	Useita	Vahvistetaan lapsiperheiden asemaa korottamalla lapsilisiä kohdennetusti (mm. alle 3-vuotiaiden lapsilisilien korotus).	2024	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70															
Asumisen tuet	33.10.54 33.10.57	Uudistetaan asumiseen liittyvien tukien kokonaisuus.	HE 2024	180	363	363	363	363	363	160	342,5	342,5	342,5	342,5	20	20	20	20	20										
Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan talousarvio-prosessissa kohdennettava säästö	33.	Kohdennetaan säästö sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan osana talousarvioesityksen valmistelua.	2024	25	50	50	0	0	0	25	50	50	0	0															
Vuorottelu-vapaaajärjestelmä	33.20.55	Lakkautetaan vuorotteluvapaaajärjestelmä	2024	5	27	27	27	27	27	2	12	12	12	12										3	15	15	15	15	
Perhevapaa-korvaus	33.30.60	Alennetaan naispuolisen työntekijän työnantajalle maksettava kertakorvaus 1 500 euron tasolle.	2024	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10															
Työttömyys-turvan työssäoloehdon pidentäminen	33.20.50 33.20.52	Pidennetään työttömyysturvan työssäoloehtoa 12 kuukauteen.	HE 2023	66	66	66	66	66	66	3	3	3	3	3	-39	-39	-39	-39	-39						102	102	102	102	102
Työmarkkina-tuen kielilisiä	33.20.52	Työmarkkinatuen kielilisen saaminen kielitaidon osoittamisen kautta.	2024	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26															
Ansioturvan tason porrastus	33.20.52	Porrastetaan ansioturvan tasoa (0vk100 %, 8vk80 %, 34+vk75 %).	HE 2023	175	175	175	175	175	175	7	7	7	7	7	-103	-103	-103	-103	-103						271	271	271	271	271
Työssäoloehdon euroistaminen	33.20.50 33.20.52	Euroistetaan työssäoloehto.	HE 2023	16	16	16	16	16	16	1	1	1	1	1	-9	-9	-9	-9	-9						25	25	25	25	25
Lomakorvausten jaksotus	33.20.50 33.20.52	Palautetaan lomakorvausten jaksotukset.	HE 2023	28	28	28	28	28	28	14	14	14	14	14	3	3	3	3	3						11	11	11	11	11
Omavastuupäivät	33.20.50 33.20.52	Palautetaan omavastuupäivät viidestä päivästä seitsemään päivään.	HE 2023	10	10	10	10	10	10	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4						1	1	1	1	1
Työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä	33.20.50 33.20.52	Lakkautetaan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä.	HE 2023	24	24	24	24	24	24	1	1	1	1	1	-14	-14	-14	-14	-14						37	37	37	37	37

Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	Julkinen talous yhteensä						Valtio		Kunnat					Hyvinvointialueet					Sotu-rahastot							
				2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Lapsikorotukset	33.20.50 33.20.52	Lakkautetaan lapsikorotukset.	HE 2023	70	70	70	70	70	70	35	35	35	35	35	6	6	6	6	6						28	28	28	28	28
Työttömyys- turvan ikäsidonnaiset poikkeussäännöt	33.20.50 33.20.52	Luovutaan työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä.	HE 2023	103	103	103	103	103	103	28	28	28	28	28	23	23	23	23	23						51	51	51	51	51
Työttömyys- turvan suojaosat	33.20.50 33.20.52	Luovutaan työttömyysturvan suojaosista.	HE 2023	56	56	56	56	56	56	28	28	28	28	28	5	5	5	5	5						22	22	22	22	22
Apteekkitalous ja lääke- korvaukset	33.30.60 11.04.03	Osana apteekkiuudistusta toteutetaan apteekki- talouden uudistus, jossa lääketaksan ja apteekkiveron tasoja tarkastamalla saavutetaan tavoiteltu säästövaikutus.	2024	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30															
Nuorten ja nuorten ammattillisesta koulutuksesta maksettava kuntoutusraha	33.30.60	Lasketaan nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäis- määrä kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle	2024	20	20	20	20	20	20	24	24	24	24	24	-4	-4	-4	-4	-4						-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteerit	33.30.60	Perutaan lakimuutos, joka on mahdollistanut vuoden 2019 alusta 16–29-vuotiaiden ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn ilman sairaus- tai vamma- diagnoosia.	2025	0	50	50	50	50	50	0	31	31	31	31	0	-5	-5	-5	-5						0	24	24	24	24
Toimeentulo- tuen kokonais- uudistus	33.10.57	Hallitus toteuttaa kokonaisuudistuksen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaisen toimeentulotuen tarvetta ja selkeyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana etuutena.	2025	0	0	35	70	70	70	0	0	20	35	35	0	0	15	35	35										
Kelan kuntoutusraha ammattillisen kuntoutuksen ajalta	33.30.60	Lasketaan kuntoutusrahan määrä ammatillisen kuntoutuksen ajalta samalle tasolle kuin kuntoutu- jalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.	2024	3	3	3	3	3	3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2										3	3	3	3	3	
Korotettuna maksettava vanhempain- päiväraha	33.30.60	Luovutaan vanhempainrahan ensimmäisen 16 arkipäivän ajalta korotettuna maksettavasta vanhempainrahasta.	2025	0	13	25	25	25	25	0	13	25	25	25															
Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen avustukset	33.90.50	Alennetaan valtionavustusten tasoa. Säästön tasoa arvioidaan enintään 50 milj. euron osalta budjettiriihessä v. 2026.	2027	0	0	0	100	100	100	0	0	0	100	100															
Yhteensä				777	1 069	1 116	1 201	1 201	1 201	329	590	623	688	688	-108	-113	-98	-78	-78	0	0	0	0	0	553	589	589	589	589

Indeksisidonnaiset kokonaisuudet – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	Julkinen talous yhteensä						Valtio					Kunnat					Hyvinvointialueet					Sotu-rahastot					
				2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	
Kaikki kansaneläke-indeksiin tai kuluttaja-hintaindeksiin sidotut etuudet (pl. toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet, lääkkeiden kattokorvaus)	Useita momentteja	Kaikkien KEL/KHI indeksikorotusten jäädyttäminen (pl. toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet, lääkkeiden kattokorvaus) vaalikaudeksi. Seurataan inflaation kehittymistä ja ennustettua nopeamman inflaation tilanteessa arvioidaan v. 2027 indeksitarkistusten tasoa.	2024–2027	140	250	318	387	387	387	121	226	291	357	357	14	17	17	18	18							5	8	10	12	12
Valtion rahoitus evankelis-luterilaiselle kirkolle sekä avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan	29.01.51 29.01.52	Indeksijarru 1 %-yksikköä vuosille 2024–2027	2024–2027	1	3	4	5	5	5	1	3	4	5	5																
Kuntien valtionosuudet	28.90.30	Indeksijarru 1 %-yksikköä vuosille 2024–2027	2024–2027	28	54	90	126	126	126	28	54	90	126	126																
Yhteensä				169	307	411	519	519	519	150	283	385	488	488	14	17	17	18	18	0	0	0	0	0	5	8	10	12	12	

Maa- ja metsätalous, ympäristö – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

[illegible]

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisin ja menolisäykset negatiivisin lukuina.

[illegible]

Maanpuolustus, yleinen turvallisuus, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Hallinto – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

* pav = pitkän aikavälin vaikutus Huom! Julkista taloutta vahvistavat toimet on esitetty taulukossa positiivisina ja menolisäykset negatiivisina lukuina.

[illegible]

Liite C. Veropolitiikan linja

Tuloverotus

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Kevennetään työn verotusta painottaen kevennystä pieni- ja keskituloisille.	-405
Otetaan käyttöön 50 euron lapsikohtainen korotus työtulovähennykseen.	-95
Nostetaan osakesäästötilin talletuskatto 100 000 euroon.	-20
Jatketaan kotitalousvähennyksen tilapäistä korotusta vuoteen 2024. Laajennetaan fysioterapia- ja toimintaterapiayritysten sekä vastaavien ammatinharjoittajien tuottama kotikuntoutus kotitalousvähennyksen piiriin.	-42 (vuosi 2024)
Pidennetään ulkomaisten avainhenkilöiden lähdeverotuksen työskentelyaika seitsemään vuoteen	Vähäinen
Maatalouden (pellot ja metsät) vuokratulojen verokohtelu yhdenmukaistetaan muiden vuokratulojen kanssa.	Vähäinen
Jatketaan vaalikauden loppuun saakka määräaikaisena verotuksen ylintä progressioporasta 150 000 euron tasolla.	43
Nostetaan matkakuluvähennyksen omavastuuta asteittain 900 euroon.	40
Uudelleenkohdennetaan ikään perustuva työtulovähennys poistamalla korotus alle 65-vuotiaiden osalta ja kaksinkertaistamalla 65 vuotta täyttäneiden korotus 1 200 euroon.	33
Korotetaan maatalouden tasausvaraus 25 000 euroon.	-3

Valmiste- ja arvonlisäverot

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Kevennetään polttoaineverotuksen CO ₂ -komponenttia.	-100
Kiristetään tupakkaveroa.	100
Säädetään nikotiinipussit tupakkaverolain alaisiksi tuotteiksi.	50
Selvitetään reaaliaikaisen raportoinnin käyttöönottoa arvonlisäveron kantoa varten.	Neutraali
Korotetaan maltillisesti virvoitusjuomaveroa.	30
Laajennetaan ostajan verovelvollisuutta alkoholin verkkokaupassa.	20
Kiristetään väkevien alkoholijuomien ja viinien verotusta.	40
Kevennetään oluen verotusta.	-25
Siirretään inkontinenssisuojat, kuukautissuojat ja lasten vaipat alennettuun 14 %:n arvonlisäverokantaan.	-10
Siirretään nykyiseen 10 % alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat hyödykkeet 14 %:iin lukuun ottamatta sanoma- ja aikakauslehtiä.	205

Muut verot

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Tarkistetaan kaivosmineraaliveron tasoa puoliväliriihestä eteenpäin ja asetetaan toinen veroluokka.	15
Pidennetään perintöveron maksuaikaa 10 vuoteen.	-10
Korotetaan metsävähennystä 15 %-yksiköllä.	-20
Otetaan käyttöön vinjettimaksu.	15
Uudistetaan finanssialan bonusten verotuskäytänteet.	30
Korotetaan maapohjan kiinteistöveron alarajaa 1,30 %:n.	110
Jatketaan väylämaksujen puolitusta vaalikauden ajaksi.	-36
Kevennetään ajoneuvoveron perusveroa.	-50

Selvitettäväksi asetettavat veromuutokset

- Selvitetään iäkkään vanhemman seurapalvelun lisäämistä verotuetuksi henkilöstöeduksi sairaan lapsen hoitoedun tapaan.
- Selvitetään perintöveron korvaamista perinnöksi saadun omaisuuden luovutusvoiton verotuksella.
- Selvitetään omaishoidon palkkion verotuksen kohtuullistamista.
- Selvitetään Suomen talousalueella olevien merituulivoimaloiden verokohtelu. Lisäksi selvitetään merituulivoimaloiden kiinteistöverotuksen asema suhteessa maatuulivoimaloihin.
- Toteutetaan sijoitusrahastojen verosääntelyn korjaus EU-oikeuden vaatimustasolle ja selvitetään veropohjan tiivistämistä.
- Selvitetään korkovähennysrajoitusten ulottaminen yhteisetuksiin (ml. yhteismetsä).
- Selvitetään sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden, tarvikkeiden ja aseiden verovähennysoikeuden luomista, siltä osin kuin ne soveltuvat kriisiajan käyttöön ja ovat yhteensopivia Puolustusvoimien tai MPK:n järjestämän maanpuolustuskoulutuksen vaatimusten kanssa.
- Selvitetään kehitysyhteistyöhön tehtävän lahjoituksen vähentämistä verotuksessa tai vapaaehtoisen lahjoituksen tekemistä verotuksen yhteydessä.
- Selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan korkovähennysoikeuden rajoituksen infrastruktuuripoikkeuksen laajennus suurten energiahankkeiden osalta.
- Selvitetään mahdollisuuksia ottaa käyttöön ikäihmisten parannettu kotitalousvähennys.
- Selvitetään veronumerolain laajentamista matkailu- ja ravintola-alalle.
- Selvitetään, voidaanko ulkomailta Suomeen lähetetylle työntekijälle laajentaa vastaavat verovapaat luontaisedut kuin Suomesta ulkomaille lähetettävälle henkilöille.
- Selvitetään verotuksen ja kirjanpitosääntelyn eroavaisuudet ja mahdolliset yhdenmukaistamistarpeet (IFRS).
- Selvitetään hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavan osingon TRACE-mallin kehittämistarpeet.
- Tarkistetaan aurinkovoimaloiden rakennelmien verotusarvojen määrittelyn ajantasaisuus varmistaen, ettei aurinkovoimalaan kohdistu suhteettomasti tuulivoimaa suurempi kiinteistövero.
- Selvitetään laajassa yhteistyössä veropoikkeuksesta johtuvia vaikutuksia mantereen ja Ahvenanmaan välisissä (posti- ja tavara) lähetyksissä.

- Selvitetään lainsäädännön muuttamista siten, ettei oman asunnon satunnainen ja lyhytaikainen vuokraus vaikuta kahden vuoden yhtäjaksoiseen asumisaikaan, mikä on edellytys oman asunnon myyntivoiton verovapaudelle.
- Selvitetään, voidaanko maahan muuttavan työntekijän muuttokuluista tehdä kokonaan verovapaa henkilöstöetu, jos muuttaminen on tapahtunut lähetettynä työntekijänä työnantajan intressissä.
- Selvitetään mahdollisuuksia lisätä kannustimia vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen muuttamalla tuloverolakia siten, että omien eläkesäästöjen nostaminen on mahdollista jo eläkkeelle jäädessä.
- Selvitetään liikuntasetelin käyttöalaa laajentamista kalastus- ja eräpalveluihin.

Liite D. Rakennepoliittiset toimet

Osana sopeutustoimia hallitus on linjannut rakennepoliittisista toimista, joilla tavoitellaan julkisen talouden vahvistumista velkasuhdetta vakauttavalla tavalla 2 miljardilla eurolla vuoden 2027 tasolla. Työllisyyden kasvu tavoitellulla 100 000 uudella työllisellä vahvistaisi julkista taloutta yli 2 miljardilla eurolla.

Rakenteelliset toimet jakautuvat työttömyysturvan kokonaisuuteen, muuhun sosiaaliturvaan ja verotukseen, työmarkkinauudistuksiin sekä muihin työllisyyttä vahvistaviin uudistuksiin. Hallitus seuraa työllisyystavoitteen toteutumista valtiovarainministeriön arvioiden perusteella vaalikauden aikana ja varautuu tekemään lisäpäättöksiä viimeistään puoliväliriihessä, mikäli tavoite julkisen talouden vahvistumisesta vaarantuu.

Kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuudella tavoitellaan noin 41 000 uutta työllistä. Toimenpiteiden vaikutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön arvioon.

Kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuus	Työllisyysvaikutus	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen (28 kk)	5 700	
Ansioturvan tason porrastus, 0 vk 100 %, 8 vk 80 %, 34+ vk 75 %	15 800	
Työssäoloehdon euroistaminen	1 500	
Lomakorvausten jaksotuksen palauttaminen	2 200	
Omavastuupäivien palauttaminen viidestä seitsemään	1 000	
Työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetussa työssä	1 300	
Lapsikorotusten lakkauttaminen	10 000	
Työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luopuminen	3 900	
Työttömyysturvan suojaosista luopuminen	vähäinen	
Kokonaisuus yhteensä		1 110

Muun sosiaaliturvan ja verotuksen kokonaisuudella tavoitellaan noin 37 000 työllistä. Muun sosiaaliturvan ja verotuksen kokonaisuuden toimenpiteitä on arvioitu toisistaan erillisinä.

Muu sosiaaliturva ja verotus	Arvio työllisyysvaikutuksista	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
KHI/KEL-sidonnaisten etuuksien indeksitoimet	17 000	417
Asumisen tukien uudistaminen	1 900	50
Työmarkkinatuen kielitaitovaatimus	1 300	32
Työn verotuksen keventäminen	8 700	200
Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen	8 000	44
Vuorotteluvapaan lakkauttaminen	Vähäinen	-

Alla olevalla työllisyyttä vahvistavalla kokonaisuudella tavoitellaan 100 000 työllisen tavoitteen täyttymistä. Kokonaisuus sisältää sellaiset toimet, joiden työllisyysvaikutusten arviointi täsmentyy.

Muut työllisyyttä vahvistavat kokonaisuudet	Arvio työllisyysvaikutuksista	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
Työmarkkinauudistukset:		
<ul style="list-style-type: none"> • Neuvottelujärjestelmän kehittäminen ja työrauhan parantaminen • Paikallisen sopimisen lisääminen • Työllistämisen esteiden purkaminen 		
Työelämän kehittäminen ja työhyvinvointi		
<ul style="list-style-type: none"> • Työvoimapalveluiden uudistaminen • Työelämän tasa-arvo ja syrjinnän ehkäisy • Osatyökykyisten työelämään osallistumisen vahvistaminen • Työkyvystä huolehtiminen ja työssä jaksaminen 		
Toimeentulotuen uudistukset		
Kansainvälisten osaajien rekrytoinnin toimenpiteet		
Kotouttamisen vahvistaminen		

Eläkejärjestelmän vaikutukset työllisyyteen ja julkiseen talouteen arvioidaan kolminkertaisesti valmisteltujen toimenpiteiden pohjalta.

Liite E. Määräaikainen 4 miljardin euron investointiohjelma

Toimenpide	Milj. euroa
Korjausvelan purkaminen	520
Infrahankeet (Kehittämismomentti ja MAL-hankeet)	797
Länsirannikon kilpailukyvyyn ja kasvun edistämispaketti	130
VT5 Leppävirta–Kuopio	140
Pääradan kehittäminen Helsinki–Tampere, Liminka–Oulu-kaksoisraide, Tornio–Kolari -radan sähköistäminen	535
Turun Tunnin juna -yhtiön pääomittaminen (Espoo–Lohja & Turku–Salo)	460
Savonrata–Kouvola–Kuopio nopeuden ja kapasiteetin nosto	50
Lentoradan suunnittelu	43
Karjalanradan kehittäminen Luumäki–Imatra 2. vaihe	215
Rantaradan kehittäminen	80
Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet	160
Puolustusvoimien materiaalihankinnat	50
Matkailu- ja luontohanke Palokin koskien patojen purku	20
Elinkeinopoliittinen varaus	400
Sote-palveluiden vaikuttavuusinvestoinnit ja hoitojonojen purku	400
Yhteensä	4 000

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-763-8
ISBN painettu: 978-952-383-747-8
ISSN pdf: 2490-0966
ISSN painettu: 2490-0613